

Jaukti attīstības un mācīšanās traucējumi

Baiba Norīte-Lapsiņa
20.10.2015.

just live

Bērna smadzeņu attīstība

- ▶ 12 dienas vecam embrijam var izšķirt smadzenes.
- ▶ Dzimšanas brīdī bērna smadzenes sastāda 11 % no ķermeņa masas, bet pieaugušam cilvēkam tikai 2,5%
- ▶ Bērnā piedzimstot, ir nobriedušas 25% smadzeņu, bet daļas, kas koordinē kustības un regulē atmiņu, tikai 10–20 % šūnu.
- ▶ Dzimstot bērns ir izveidojies par 25 %, ko mēs nevaram izmainīt, 75%, kas ir bērna domāšana, kustību veiklība, uztveres asums un atmiņas mēs varam ietekmēt.

Bērnu smadzeņu attīstība

- ▶ Piedzimstot bērnam nervu šūnas ir izveidojušās, tālāk notiek to mijiedarbības ceļu iedarbināšana ārējās stimulācijas rezultātā
- ▶ Notiek intensīva saišu–sinapšu– veidošanās starp dažādiem smadzeņu struktūras elementiem .
- ▶ Šīs neirālās sinapses aktīvi veidojas pirmo 3 bērna dzīves gadu laikā
- ▶ Līdz bērna 2 .gadu vecumam notiek arī aktīvi nervu šķiedru mielinizācijas procesi
- ▶ Ģenētiski ir noteikta dažādu smadzeņu struktūru secīga attīstība, dažādu sinaptisko sistēmu attīstība.

Bērnu smadzeņu attīstība

- ▶ Aktīvajā sinapšu veidošanās periodā atkārtotas pieredzes ceļā tiek veidoti jauni sinapšu ceļi.
- ▶ Nestimulētie ceļi pamazām rada nelietoto smadzeņu daļu atrofiju
- ▶ Nervu sistēma attīstās ierobežotā laikā , un attīsta tikai tās spējas ,kas tiek pielietotas
- ▶ Bērna smadzenes attīstās lēcienvēidīgi (visstraujāk līdz 3.gadu vecumam)
- ▶ 5gadu veca bērna smadzenes veido 90% no pieaugušo cilvēku smadzeņu svara un apjoma.
- ▶ Zēniem un meitenēm smadzenes attīstās atšķirīgi: agra kreisās puslodes dominante ļauj meitenēm ātrāk apgūt valodu,zēniem agra labās puslodes dominante attīsta kustību aktivitāti

Bērnu attīstība

Bērnu attīstība ietver sevī 7 jomas:

- ❖ Fiziskā attīstība
- ❖ Kognitīvā ,intelektuālā attīstība
- ❖ Temperamenta potenciāla attīstība
- ❖ Sociālā attīstība
- ❖ Emocionālā attīstība
- ❖ Morālā attīstība

Izšķir :

normālu attīstību ;nevienmērīgu attīstību un
attīstības traucējumus

Bērna attīstība

Līdz 6.mēneši

- sāk celt un noturēt galvu,prot velties
- spontāni smaida , smejas ,spiedz, ,,sarunājas ,,ar mammu
- pārvalda skatienu,pēta priekšmetus
- spēj noturēt palielu priekšmetu
- spēj ēst no karotes
- reaģē uz temperatūras maiņu,

Bērna attīstība

7.–9.mēneši

- iemācās patstāvīgi atsēsties vai rāpot
- stabilizējas ķermeņa rotācijas kustības
- eksperimentē ar skaņā un zilbēm
- prot sist plaukstas, grozīt pirkstos priekšmetu

10.–16.mēneši

- ķermeņa vertikalizācija
- sāk celties stāvus, staigāt
- notur līdzsvaru, mainot kustības virzienu
- ar skaņām un žestiem skaidri pauž savu vēlēšanos

Bērna attīstība

► 16.mēn.

- klausā vienkāršiem norādījumiem
- Izpilda vienkāršus darbus
- Zina 10 dažādu priekšmetu nosaukumus
- rāda ķermeņa daļas
- prot pats nomazgāt un noslaucīt rokas
- pastāvīgi ēd
- Var savākt daļu savu rotaļlietu

Bērna attīstība– pirmais dzīves gads

- ▶ – kontaktu dibināšana
- ▶ – bioloģiski nenobriedis– prasa siltumu, veidojas miega un ēšanas režīms
- ▶ – psiholoģiski nepielāgojies– jālasa bērna raidītos signālus
- ▶ – pārmērīga mīlestība rada negatīvas emocijas
- ▶ sekošana bērna kustībām un skaņām, t.i. attīsta personību
- ▶ vadīšana t.i. palīdz bērnam veidot sociālos kontaktus un uzmanību
- ▶ prasa nepārtrauktu vecāku uzmanību (jāprot bērnu redzēt 3 dažādos skatu punktos)

Mazbērna vecums 2.–4.gadi

- ▶ – motorika sarežģītāka
 - 2.g.v. – ēd pats ar instrumentu un roku palīdzību
 - 3.g.v. – ēd patstāvīgi un tīrīgi
 - 4.g.v. – ēd pielietojot visus galda instrumentus
 - 3.g.v.– pilnībā apgērbjas
- ▶ – valodas nozīmība pieaug– runā teikumus ,gramatiski pareizi
- ▶ – svarīga ir spēja izteikties
- ▶ – veidojas pieredze ar kuru ietekmē apkārtni ārpus ģimenes
- ▶ 4.g.v. nostiprinās līdzsvara izjūta
- ▶ – palielinās agresivitāte un negatīvisms, jo pieaug prasības pret bērnu. (2.g.v. – direktors, 3.g.v. – agresors, 4.g.v. – līdzgaitnieks)
- ▶ 3 gados apgūst morāles principus
- ▶ Var izpildīt 3 secīgas darbības

Pirmsskolas vecums 5.–7.g.

- ▶ – sociālās pašapliecināšanās vai savas nišas atrašana, ieteicamas regulāras sporta vai mūzikas nodarbības
- ▶ Prot aizsiet šņores, prot saklāt gultu, prot mest kūleņus
- ▶ – iepazīst ne tikai savu māju, bet plašāku pasauli (b.d., skola, treniņi...)
- ▶ – cenšas iegūt apkārtējo cilvēku cieņu (dažādi izdomāti darbi un nedarbi)
- ▶ 6.g.v. pazīst pulksteni
- ▶ 6–7.g.v. pilnveidojas acu un roku koordinācija
- ▶ – mainās attiecības ar vienaudžiem
 - 5.g.v. – izrāda savas mantas vai skaļo balsi
 - 6.g.v. – salīdzina mantas un lasīt–rakstīt prasmi
 - 7.g.v. – iznes ārā mājās notiekošo

Pilnveidojas pieres daivas darbība (kārtības un laika sajūta un ass prāts, iemeslu meklēšana)

Bērna attīstība

7–8.g.vec.:

- ▶ 7.g.v. Fonemātiskā attīstība beidzas, bērns pareizi dzird skaņas un runā
- ▶ Adaptācija skolā
- ▶ Problēmas var rasties mācību vielas apgūšanā, kontaktā ar skolotāju, attiecībās ar vienaudžiem

9–11.g.vec.:

- ▶ Personības adaptācijas periods kolektīvā

Bērna attīstība

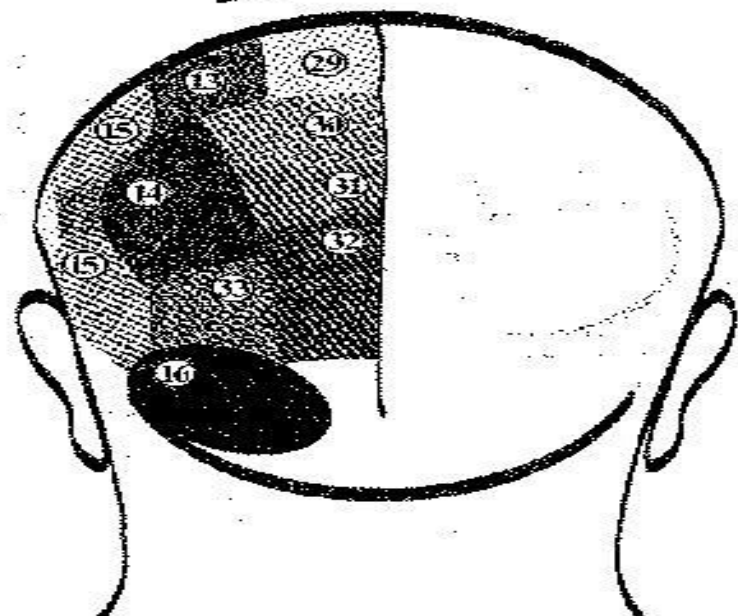
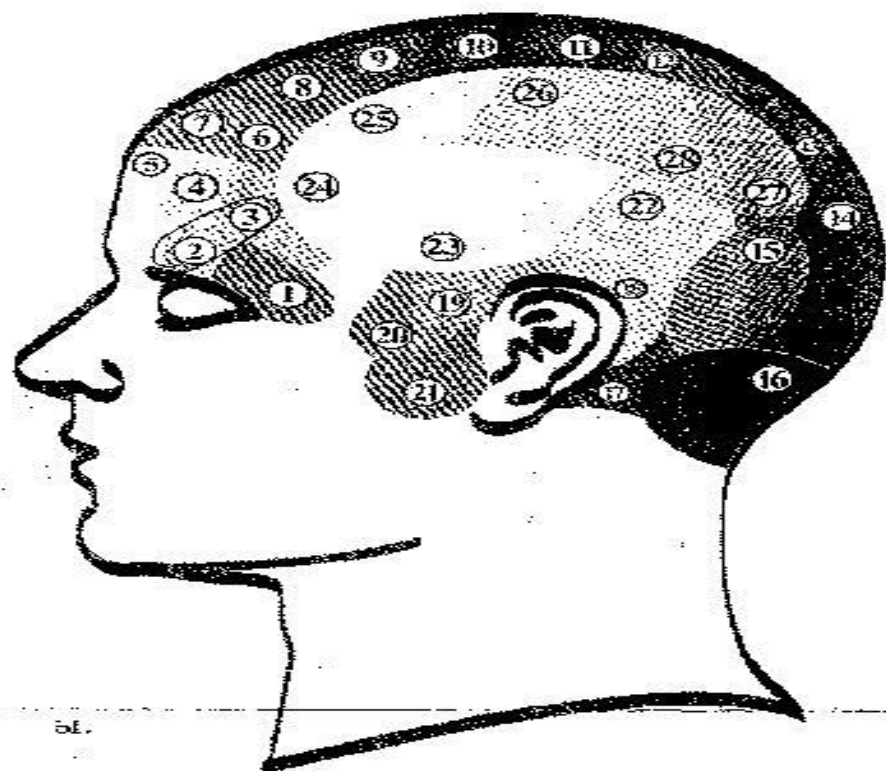
11–15.g.vec.:

- ▶ Emancipācijas tendences–vēlas brīvību no vecāku kontroles, aizbildniecības, neatkarību no skolas kārtības, prasības respektēt viņu tiesības un patstāvību
- ▶ Grupēšanās reakcijas–veidojas neformālas pusaudžu grupas ,kuras parasti nav antisociālas, veidojas attiecību hierarhija
- ▶ Imitācijas reakcijas–elku atdarināšana, pusaudžu mode

Skolēni un pusaudži

- ▶ – neprot rīkoties un izlemt ikdienas situācijās, ja pirms tam aprūpēti
- ▶ – neatrod draugus, ja vadīti un ierobežoti
- ▶ – konflikts ar vecākiem un skolā nestabilu sekmju dēļ (pārmērīga sportošana, vairākas skolas un pulciņi, hobiji)
- ▶ – draugu ietekme ,draugi autoritātes

Deniņu daiva pilnveidojas (izdarīgums un darba spējas izpildīgums un vairošana)

1. ■ Skaitīšana
2. ■ Kārtība
3. ■ Laiks
4. ■ Mēra sajūta
6. ■ Ass prāts asprātība
7. ■ Iemesli
8. ■ Agresivitāte
9. ■ Mimika un žesti
10. ■ Dvēseles gaišums
11. ■ Cerības
12. ■ Taisnīgums
13. ■ Pašnovērtējums
14. ■ Draudzība
15. ■ Pašaizsardzība
16. ■ Dzimummīlestība
17. ■ Dzīves mīlestība
18. ■ Iznīcināšanas instinkti
19. ■ Izpildīgs
20. ■ Vairošana
21. ■ Ēšanas instinkti
22. ■ Noslēgts
23. ■ Līdzjūtīgs
24. ■ Līdzjūtīgs
25. ■ Darba spējas
26. ■ Izdarīgums
27. ■ Bailes
28. ■ Kautrīgs
29. ■ Pašmīlestība
30. ■ Uzticība
31. ■ Patriotisms
32. ■ Vecāku jūtas
33. ■ Laulība

Nelieli motorikas traucējumi

► Ģērbšanās

- neveiklība
- manipulācijas ar rokām
- pogāšana
- līdzsvara traucējumi
- saspringusi stāja
- vēlēšanās pieturēties

► Stāvēšana uz vienas kājas

- līdzsvaru notur ar grūtībām
- cenšas atrast atbalstu

▶ Lēcieni uz vienas kājas

- neprot lēkāt
- lec smagnēji
- noliecas uz priekšu

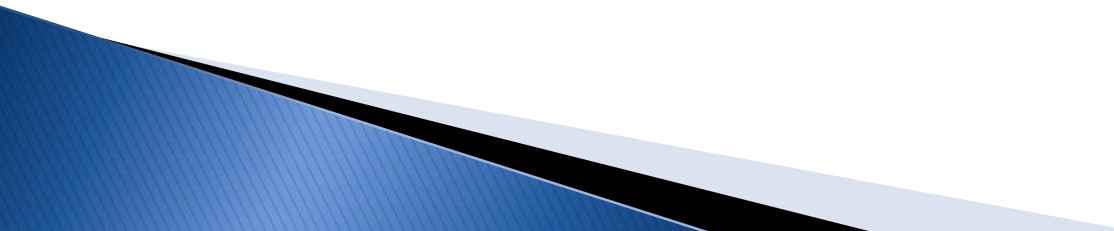
▶ Dažādi lēcieni mainot kājas, šķērītē

- nespēj to veikt vai tikai 1–2 reizes
- kāju addukcija un lec uz vietas

▶ Iet pa taisni

- noliecas uz sāniem
- ķermenis saspringst

▶ Kāpt pa kāpnēm

- nepārlicenoši
 - saspringta ķermeņa stāja
-

- ▶ **Ķermeņa stāvoklis sēžot un rakstot**
 - saliekta mugura
 - nepilnīgi noturēta jostas vieta
 - galva noliegta uz priekšu
- ▶ **Pasist ar pirkstiem pa galdu**
 - nestrādā plaukstas locītava, bet elkonis un plecs
- ▶ **Vērt krelles, aiztaisīt saspraudes**
 - nespēj
 - ar lielām grūtībām
- ▶ **Rakstīt, zīmēt ar zīmuli**
 - lēni, stipri spiežot
 - burti dažāda lieluma un gāžas
 - brīvā roka saliekta visās locītavās
 - papīrs slīd pa galdu
 - izvēlās zīmēt vienkāršas figūras
 - spoguļraksts

Mācīšanās traucējumi

- ▶ Skar mācīšanās pamatprasmes:
 - ❖ Lasīšanu–disleksija
 - ❖ Rakstīšanu–disgrafija
 - ❖ Rēķināšanu–diskalkulija
- ▶ Skartas arī augstākā līmeņa iemaņas–dispraksija
 - ❖ Organizēšana
 - ❖ Plānošana
 - ❖ Abstrahēšana
- ▶ Neverbālie mācīšanās traucējumi:
 - ❖ UDS
 - ❖ Autisms un autiska spektra traucējumi
- ▶ Šiem bērniem nav garīgās attīstības traucējumi
- ▶ Saglabājas arī pieaugušajiem

Mācīšanās grūtības

- ▶ Adaptācijas grūtības jaunā skolā/klasē
- ▶ Ilgstoša skolas neapmeklēšana
- ▶ Primāri sensori (redzes ,dzirdes) traucējumi
- ▶ Zema mācību motivācija (pāraprūpēti bērni)
- ▶ Nepiemērota izglītība(tai skaitā neefektīvas mācīšanas metodes)
- ▶ Valodas un kultūras atšķirības
- ▶ Slikti sociālie vai ekonomiskie faktori
- ▶ Emocionāli traucējumi (bailes, trauksme,u.t.t)

Specifiski mācīšanās traucējumi

- ▶ Iemesli:
 1. Neiromediatoru (dopamīna, serotonīna, norepinefrīna) nepietiekoša produkcija un izmantošana
 2. Neironu maturācijas (nobriešanas) traucējumi, īpaši parietālā un temporālā daivās
 3. Smadzeņu garozas kavēšanas funkcijas nepietiekamība –kortiko–striāra disfunkcija
 4. Ģenētiski pārmantojamība pēc autosomāli dominantā tipa

Specifiski mācīšanās traucējumi

- ▶ Daudz disembrionālu stigmatu:

Galvaskausa deformācijas, sejas skeleta deformācijas, auss gliemežnīcas izmaiņas, hipertelorisms, epicantus, nepareiza zobu šķilšanās, u.t.t.

- ▶ Veģetatīvi traucējumi:

Sarkanais dermogrāfisms, akrocianoze, labīls pulss, pastiprināta svīšana

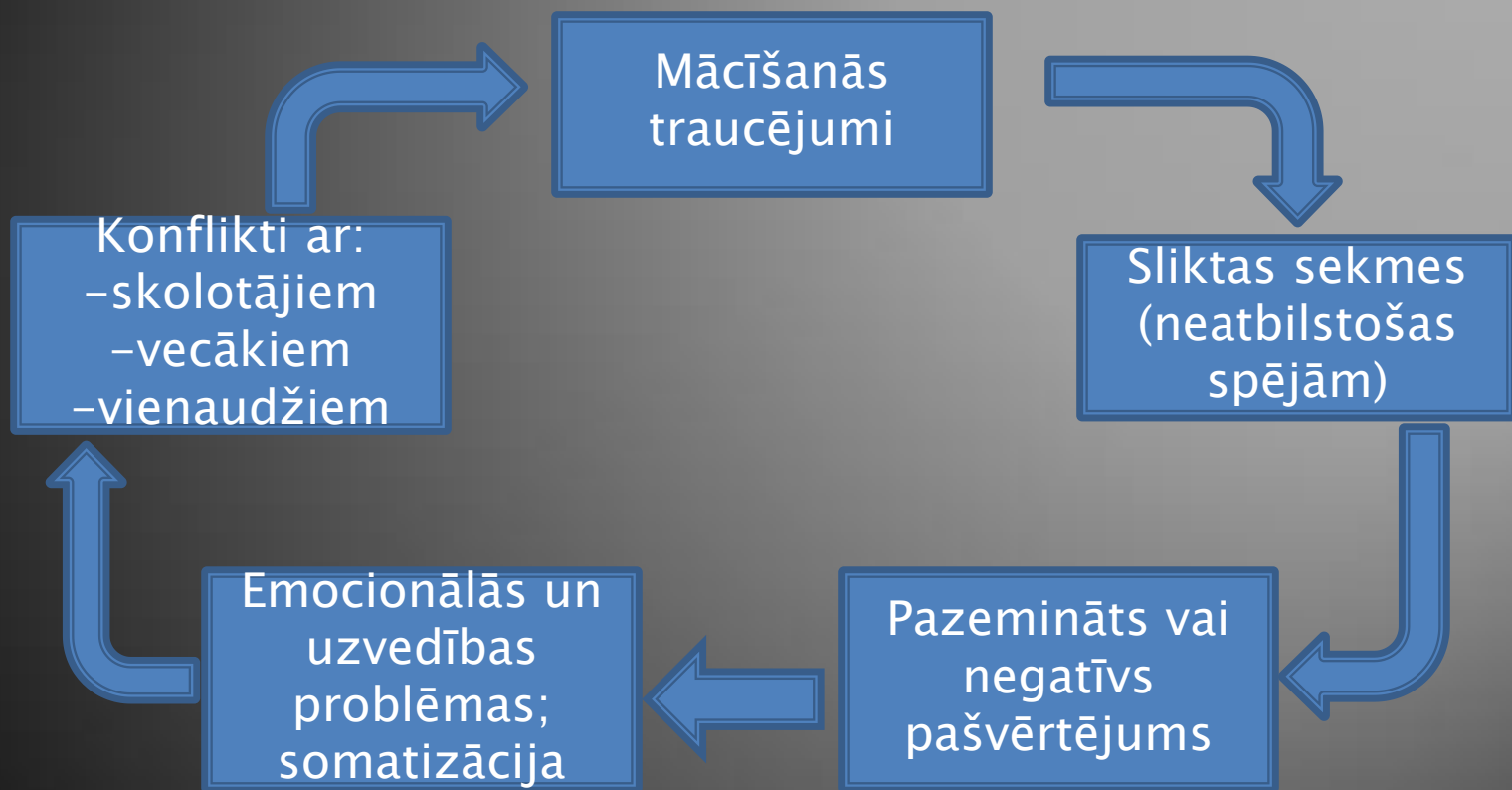
Specifiski mācīšanās traucējumi

- ▶ Bieži sāk rakstīt spoguļrakstā , kas norāda uz telpiskās uztveres traucējumiem
- ▶ Nepareizi tur rakstāmpiederumus, kas saistīts ar nepareizu muskulatūras tonusu, koordinācijas traucējumiem, traucētu smalko motoriku
- ▶ Grūti bērnam noteikt dominējošo roku ,vai arī bērns slikti saprot sava ķermeņa puses, kas norāda uz ķermeņa shēmas uztveres traucējumiem

Specifiski mācīšanās traucējumi

- ▶ Psiholoģiskās problēmas:
 - ❖ Zems pašnovērtējums
 - ❖ Stress
 - ❖ Depresija
 - ❖ Dusmas, agresija
 - ❖ Sajūta ,ka esmu savādāks
 - ❖ Vainas apziņa

Mācīšanās traucējumu apburtais loks.

Mācīšanās traucējumi

- ▶ Nepieciešama :
 - ❖ Noteiktu iemaņu trenēšana
 - ❖ Kompensācijas stratēģija
 - ❖ Pielāgojumi un atvieglojumi
 - ❖ Spēja pastāvēt par sevi (palūgt palīdzību)

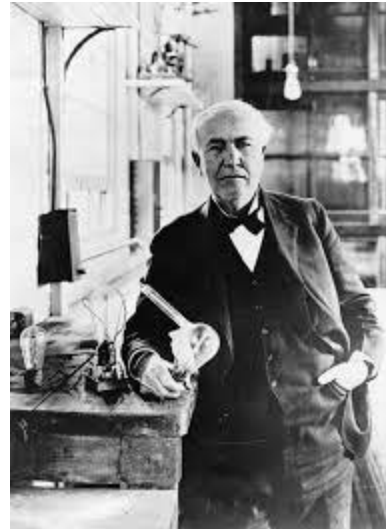
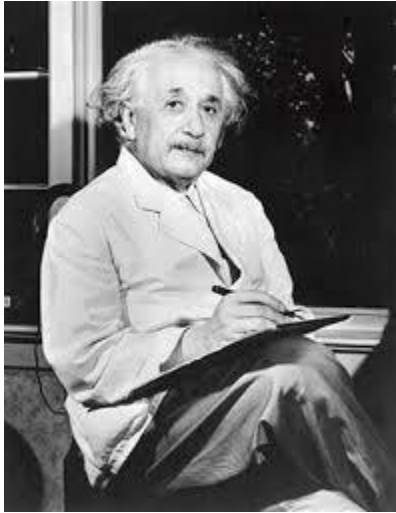
Disleksija un disgrafija

- ▶ PET– deniņu daivās bazāli –runas centri abās smadzeņu puslodēs vienāda izmēra (tiem, kam nav disleksija– kreisā puslodē ir nedaudz lielāka izmēra)– kreisās smadzeņu puslode disfunkcija

Disleksija un disgrafija

► Klasifikācija:

1. Fonemātiskā disleksija un disgrafija–bērni nedzird vārdā skaņas , dzirdēto slikti uztver
2. Optiskā disleksija un disgrafija– bērni neatpazīst rakstītos burtus
3. Kinētiskā (motorā) disleksija un disgrafija– bērns neuztver sarežģītus attēlus
4. Sekundāra disleksija un disgrafija–bērnā ir slikta dzirdes atmiņa ,samazināta koncentrēšanās spējas , grūti pārslēgt un sadalīt uzmanību

(Mp4Videos.Org)_What_is_dyslexia_Kelli_Sandman_Hurley.mp4

Disleksija

- ▶ Bērnam ir jārod iespēja demonstrēt savas zināšanas neatkarīgi no lasītprasmes
- ▶ Nelikt skaļi lasīt visiem priekšā
- ▶ Teksta uzdevumus palīdzēt izlasīt
- ▶ Papildus laiks (visos pārbaudes darbos)
- ▶ Pēc iespējas nodrošināt bērnu ar ierakstītiem mācību materiāliem (CD,MP3)
- ▶ Palīglīdzekļi ,kas uzlabo teksta uztveri

Disgrafija

- ▶ Pēc iespējas ļaut atbildēt mutiski
- ▶ Papildus laiks pārbaudes darbos
- ▶ Sagatavot darba lapas , izdales materiālus
- ▶ Nevērtēt glītumu un kārtīgumu
- ▶ Atļaut skolēnam lietot tādu rakstāmrīku ,kāds viņam ir viss ērtākais
- ▶ Ļaut izvēlēties līniju platumu burtnīcās un kladēs
- ▶ Rakstīt ar datoru /klaviatūru

Diskauliņa

- ▶ Papildus laiks pārbaudes darbos
- ▶ Atļaut izmantot atgādnes
- ▶ Dot uzdevumu instrukcijas mutiskā un rakstiskā veidā
- ▶ Aktuālajam zināšanu līmenim piemērota uzdevumu grūtības pakāpe
- ▶ Atļaut izmantot kalkulatoru vecākās klasēs

Dispraksija

- ▶ Sastopama 6 % bērnu (1 no 20), zēniem 4 reizes biežāk
- ▶ Tā ir nespēja plānot un realizēt sensoros un motoros uzdevumus (sensorās informācijas uzkrāšana , motorās atbildes plānošana un izpilde).Saistība ar smadzeņu neironu maturācijas traucējumiem vai organisku smadzeņu bojājumu
- ▶ Izteikti traucēta smalkā motorika (dažādās pakāpēs–no nespējas pamest ar roku , tīrīt zobus līdz nespējai staigāt)

Dispraksija

- ▶ Simptomi:
 - ❖ Acu kustību traucējumi–nepagriež skatu ,bet visu galvu
 - ❖ Nevar noturēt krūzīti un padzerties
 - ❖ Nevar koordinēti staigāt , palēkties, kāpt pa kāpnēm,noķert bumbu ,braukt ar riteni
 - ❖ Grūti runāt un grūti viņu runāto saprast
 - ❖ Skrien virsū objektiem
 - ❖ Vēlu attīstās kreisās vai labās rokas priekšrocības
 - ❖ Ar grūtībām sasniedz kurpes vai pogā apģērbu
 - ❖ Grūtības rakstīt
 - ❖ Nerāpo

Dispraksija

- ▶ Grūtības organizēties darbam
- ▶ Lauž priekšmetus(pildspalvas , zīmuļus)
- ▶ Grūtības ar uzdevumiem ,kam nepieciešama acu un roku koordinācija–izkrāsošana, puzles salikšana un griešana ar šķērēm
- ▶ Slikts līdzsvars
- ▶ Ļoti jūtīgi uz skaļu troksni ;atkārtotām skaņām
- ▶ Jūtīgi uz pieskārieniem–neērtas drēbes , nepatīk ķemmēt matus ,griezt nagus.

Mācīšanās traucējumi

► Izmantot atgādnēs:

– par matemātikas likumiem un /vai gramatikas likumiem

Atgādnēs var rakstīt:

- ❖ Likumus (matemātikā un valodās)
- ❖ Sakarības(mēru sakarības matemātikā)
- ❖ Formulas (matemātika,fizika,u.t.t.)
- ❖ Algoritmus(norādījumi ,kā veikt noteiktu uzdevumu)
- ❖ Shēmas (gramatika)
- ❖ Tabulas
- ❖ Paraugus(vārdšķiru pasvītrojumu paraugi latviešu valodā)

Uzvedības traucējumi

- ▶ Tā ir saslimšana
- ▶ Nevar būt slikta uzvedībā tikai vienā vietā (mājās vai skolā)
- ▶ 30–50 % bērnu ar mācīšanās traucējumiem būs UDHS
- ▶ UDHS:
 - ❖ Uzmanības traucējumi
 - ❖ Hiperaktivitāte
 - ❖ Impulsivitāte

UDHS

Tā ir heterogēna saslimšana ar maz pētītu etioloģiju, bet kura veido vienu no lielākajām klīniskajām un sabiedrības veselības problēmām sakarā ar augsto saslimstību (ASV 3–5% skolēnu) un izplatību bērniem ,pusaudžiem un pieaugušiem.

Puikām un meitenēm vienādi izplatīti ,kaut gan literatūrā tiek minēti fakti ,ka zēniem 2 reizes biežāk sastopams

UDHS

► Iemesli:

- ❖ Frontāli (uzvedības daiva) šī daiva kontrolē mūsu spēju pieņemt izšķirošus lēmumus, telpisko uztveres spēju, simultāni pārstrādāt stimulus no dažādiem avotiem. Disfunkcija rada sociālo un emocionālo sfēru mazspēju.
- ❖ Thalamus un hipocampus
- ❖ Globus pallidus (pallidārā sistēma nosaka aktīvo dzīvīgumu ar kuru bērns piedzimst – koriģējošā sistēma – striatum, kas nosaka atbilstošu kavējumu)

UDHS

► Iemesli:

- ❖ Traucēts glukozes metabolisms smadzenēs (izteiktāk meitenēm nekā zēniem)–kavēta enerģijas uzņemšana smadzenēs
- ❖ Samazināts metabolisms bazālos ganglijos ,kas norāda uz kortikostriāru disfunkciju
- ❖ Nepietiekoša neiromediatoru (dopamīna, norepinefrīna, serotonīna) produktivitāte un izmantošana

UDHS

- ▶ Tipi:
 - ❖ Hiperaktīvi –impulsīvais sindroms(vid.vec. 5–6.g.
 - ❖ Dominējošais neuzmanības sindroms(vid.vec.8–9.g.,vairāk meitenes)
 - ❖ Kombinētais sindroms(vid.vec. 8–10.g.)

UDHS

- ▶ Hiperaktivitāte – fizisks jeb motors nemiers, kas pārsniedz aktīva, dzīves priecīga bērna kustīgumu. Viņi nespēj mierīgi nosēdēt pat nedaudz minūtes un atrodas nepārtrauktā kustībā. Kontaktā ar šādu bērnu pārējie klātesošie izjūt trauksmes stāvokli.
- ▶ Nehiperaktīvi bērni – vairāk intraverti, ar nemieru un depresiju.
- ▶ Bieži organiski veseli bērni ar hiperaktīvu uzvedību mēģina piesaistīt sev apkārtējo uzmanību. Tas raksturīgs ģimenēs, kur ir savstarpējo attiecību problēmas. Bērns izvēlas hiperaktīvu uzvedības modeli.

UDHS

1. Uzmanības traucējumi:

- ❖ Nepabeidz iesāktas lietas
- ❖ Novirza uzmanību (nemitīgi vēro apkārtni, neklausās)
- ❖ Teikto ātri aizmirst
- ❖ Nekoncentrējas , jo tas liekas garlaicīgi un nesvarīgi
- ❖ Grūtības ar analītisko un verbālo informāciju(nesaista teikto ar iztēli)
- ❖ Patīk TV, dators (ātri kļūst atkarīgi), nepatīk lasīt
- ❖ Nemāk ilgi spēlēties

UDHS

- ▶ Impulsivitāte:
 - ❖ Rīkojas nepārdomāti(dara pēc tam domā)
 - ❖ Slikta darba organizācija
 - ❖ Bieži maina aktivitātes , spēlējoties nespēj sagaidīt savu kārtu
 - ❖ Klasē izsaucas , traucē, nepieciešama uzraudzība ,vadīšana
 - ❖ Izkropļota laika izjūta
 - ❖ Nespēj iejusties citos cilvēkos, nepareiza attieksme pret realitāti, nav īstu draugu
 - ❖ Neveikli –bieži viss krīt no rokām
 - ❖ Grūti atrast pareizo rīcības–izturēšanās veidu , kas tobrīd sabiedrībā parasts ,pieņemts

UDHS

- ▶ Koordinācijas mazspēja:
 - ❖ Sēž un stāv saspringti
 - ❖ Rakstot un zīmējot krampjaini tur roku
 - ❖ Runā saraustīti, neplūstoši, runājot norauj skaņas un teikumu beigas
 - ❖ Kustības neveiklas–kustas kā „diegā pakārts,,

UDHS

- ▶ Hiperaktivitāte:
 - ❖ Ātri sāk staigāt , nerāpo
 - ❖ Neievēro kārtību ,skraida apkārt , daudz strīdas
 - ❖ Sēžot ,,dīdās,,
 - ❖ Nemierīgi guļ
 - ❖ Slikta dzirdes atmiņa

UDHS

- ▶ Agresivitāte:
 - ❖ Nav emociju un kustību bremzēšanas spējas
 - ❖ Agresivitāti uztver kā ieroci pret visu
- ▶ Nervozitāte:
 - ❖ Logoneiroze
 - ❖ Tiki
 - ❖ Enurēze, enkoprēze
 - ❖ Onānisms, masturbācija (vientulības sajūta un pašapmierināšanās)

Autiska spektra traucējumi

Iemesli neskaidri , multi faktoriāli (ģenētika)

- ▶ Vienmēr saistīti ar attīstības un neiroloģiskām problēmām
- ▶ Var būt nespecifiskas grūtības –bailes, miega un ēšanas traucējumi,dusmu un agresijas uzliesmojumi,pašievainošānās
- ▶ Bieži kombinējas ar :

Mācīšanās traucējumiem

Koordinācijas attīstības traucējumiem

UDS

Intelektuālās attīstības traucējumiem

Neirotiskiem traucējumiem

Epilepsiju

Autiska spektra traucējumi

Raksturīgās iezīmes:

❖ Sociālās dabas traucējumi:

- ▶ Nespēj saprast ,ka citiem ir jūtas– neatbilstoši izvērtē sociālus un emocionālus signālus
- ▶ Neveido acu kontaktu /vai maz skatās acīs
- ▶ Grūtības ar emociju izrādīšanu
- ▶ Nav intereses par imitējošu vai sociālu spēli
- ▶ Nespēj atrast draugus vai gūt mierinājumu no citiem

Autiska spektra traucējumi

- ▶ Traucēta verbālā un neverbālā komunikācija:
 - ❖ Netiek pietiekami izmantota valoda kontaktu veidošanā
 - ❖ Izmainīts runas plūdums
 - ❖ Valodas stereotipi(eholalija)
- ▶ Ierobežotas intereses un uzvedības stereotipi:
 - ❖ Rituāli
 - ❖ Motorie stereotipi
 - ❖ Gatavība un interese iesaistīties tikai noteiktās ,šaura loka aktivitātēs
 - ❖ Pārņemti ar detaļām vai kādiem specifiskiem objektiem
 - ❖ Rigidi nodarbojas ar kaut ko vienu

Autiska spektra traucējumi

- ▶ Palīdzības virzieni bērniem ar autiska spektra traucējumiem:
 - ❖ Pamatprasmju attīstība
 - ❖ Rutīna un paredzamība
 - ❖ Iekļaujošā izglītība
 - ❖ Apmācības optimāli apstākļiģimenes līdzdalība
 - ❖ Adekvātas sociālās uzvedības formu apmācība
 - ❖ Destruktīvas uzvedības mazināšana
 - ❖ Adekvātu komunikācijas prasmju apmācība

Specifiski mācīšanās traucējumi

- ▶ Diagnostika:
 1. Klīniskā psihologa psihodiagnostika
 2. Anamnēze
 3. Okulista apskate
 4. Surdologa apskate
 5. Galvas CT vai MRI
 6. EEG
 7. Galvas smadzeņu asinsvadu doplerogrāfija
 8. Logopēda un speciālā pedagoga apskate, ergoterapeita konsultācija
 9. Psihiatra apskate

Psihosomatizācija

- ▶ Visbiežāk jaunāko klašu skolēniem
- ▶ Pirmajās klasēs stresa līmenis ir ļoti augsts, bērna psihiskās struktūras ir nenobriedušas un bez vecāku atbalsta bērnam ir grūti tikt galā ar savu emocionālo stāvokli. Ja ģimene nav empātiska, vai, ja, ģimenē pašā ir problēmas tad bērnam novēro traucējumus emocionālā, intelektuāla, un fizioloģiskā sfērā.
- ▶ Psihosomatiskie traucējumi atšķiras pēc fizioloģisko traucējumu dziļuma

Psihosomatizācija

- ▶ Psihosomatiska reakcija ir autonomās nervu sistēmas koreakcija, kad psihe kapacitāte tikt galā ar negatīvu afektu, ir nepietiekama. Atrisinoties provocējošai situācijai, psihosomatiskā reakcija beidzas (ikdienā–nosarkšana pie kauna izjūtām, kuņģa–zarnu trakta disfunkcija pie stresa u.t.t)
- ▶ Psihosomatiski traucējumi ir ilgstošāki, kaut arī tie ir funkcionāli, pacients ilgstoši slimojot un nesaņemot psiholoģisku palīdzību, var tapt par invalīdu
- ▶ Psihosomatiska slimība ir veselības traucējums ar smagu, hronisku norisi un orgānu sistēmas strukturālu bojājumu. (bronhiāla astma, atopiskais dermatīts, kuņģa un 12 –pirkstu zarnas čūla, nespecifiskais ulcerozais kolīts, hipertireoze, reimatoīdais poliartrīts, esenciālā hipertensija)

Psihosomatizācija

- ▶ Neirotiskie simptomi :
 - trauksme (iekšējs sasprindzinājums, nespēja atslābināties, elpas trūkums, apgrūtināta ieelpas sajūta, smaguma un spiediena sajūta sirds apvidū, galvas reibonis, roku un kāju tirpšana, sāpes mugurā un sprandas rajonā, "vājums " ceļos, baiļu sajūta, slikta dūša , sausums mutē, bieža urinācija)
 - uzmācību rituāli
 - atkarības

Psihosomatizācija

- ▶ Vecāki bieži nav gatavi atzīt ,ka bērnam slimību ir izraisījušas psiholoģiskas problēmas
- ▶ Afekti ir iedzimti fenomeni ,kas motivē bērnu attiecībām ar vecākiem un ļauj iegūt līdzsvaru ar apkārtējo pasauli. Iedzimti afekti ir ziņkārība, prieks, maigums, pārsteigums, distress, bailes, dusmas (naidīgums), skumjas, riebums, nicinājums, kauns, vainas sajūta
- ▶ Afekti izraisa specifiskas mīmikas muskuļu kustības un autonomās nervu sistēmas reakcijas.
- ▶ Mīmikas atspoguļošana palīdz bērnam izprast vecāku stāvokli un otrādi jau no dzimšanas brīža.
- ▶ Mātes –bērna attiecību traucējumi var nākotnē bērnu predisponēt psihosomatiskām saslimšanām.
- ▶ Augot nelabvēlīgā vidē gan psiholoģiski ,gan sociāli bērnam ir iespēja iegūt psihosomatiskus traucējumus.

Psihosomatizācija

- ▶ Bērniem ,kuri predisponēti psihosomatiskām saslimšanām,ir vāji attīstīta spēja sevi vērot un vērtēt–viņi reti paredz sekas savai darbībai , ķermeņa reakcijas un sajūtas uztver nepilnīgi. Slikti panes trauksmi.

Saspringtās situācijās reaģē ar somatizāciju–saslimst

Pie psihosomatizācijas bieži vēro aleksitīmiju–vārdu trūkums garstāvokļa un sūdzību apzīmēšanai.

Veicot dažādas objektīvas izmeklēšanas –bez būtiskas atradnes.

